

0 Krakowie i krakowianach

15 → 30

1 Informacje ogólne

2 Procesy demograficzne

1 Informacje ogólne

W „Raporcie o stanie miasta 2003” dokonany został możliwie pełny przegląd wszystkich dziedzin określonych w Uchwale Rady Miasta Krakowa Nr XXXIII/235/99 z dn. 20 października 1999 r. w sprawie Strategii Rozwoju Krakowa. Opracowując raport starano się ukazać dynamikę zmian i określić najważniejsze tendencje rozwojowe.

Panorama najważniejszych zjawisk charakteryzujących życie naszego miasta nie może ograniczyć się jedynie do efektów działalności organów samorządowych. Prezentowane w Raporcie zjawiska, a zwłaszcza objęte dziedziną nazwaną „rozwój gospodarczy miasta”, przedstawione są przede wszystkim poprzez dane statystyczne, ukazujące zarówno indywidualną aktywność obywateli Krakowa, jak i działalność samorządów Miasta i Województwa, oraz władz centralnych Państwa.

Należy sądzić, że dla osób zainteresowanych Krakowem opracowany raport może być interesujący nie tylko z uwagi na zebrane informacje i dane. Materiał ten ułatwi podejmowanie decyzji o charakterze społecznym i gospodarczym, a także diagnozowanie sytuacji w Mieście i ocenę kierunków jego rozwoju.

Kraków, dawna stolica Polski, jest jednym z najważniejszych ośrodków miejskich w kraju, a także pozostaje regionalnym i międzynarodowym centrum życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego. Od 1 stycznia 1999 r., po reformie administracji publicznej kraju Miasto Kraków na prawach powiatu jest stolicą województwa małopolskiego, z siedzibą:

- Wojewody Małopolskiego,
- Marszałka Województwa Małopolskiego,
- Prezydenta Miasta
- Starosty Krakowskiego (powiat ziemski krakowski)

Rozwój osadnictwa na obszarze dzisiejszego Krakowa sięga epoki paleolitu i rozpoczął się ok. 50 tys. lat temu. Tak archeolodzy interpretują znaleziska narzędzi krzemiennych oraz ślady obozowisk gromad ludzkich, ale trudno jednoznacznie określić, ile tys. lat temu powstała osada nazwana później Krakowem. Pierwszy dokument pisany, gdzie trzykrotnie występuje nazwa miejscowa Krakowa, to relacja kupca i podróżnika z arabskiej wówczas Hiszpanii, Ibrahima ibn Jakuba, datowana na 965 r. Głównym punktem osadniczym było wzgórze wawelskie, z natury obronne, gdyż otaczały je rozlewiska Wisły. Na niższych wzniesieniach, między dopływami tej rzeki – Rudawą i Prądnikiem, istniały także dogodne warunki do stałego osadnictwa. Zbiegające się pod Wawelem szlaki handlowe umożliwiły wykształcenie się osady targowej o cechach osiedla miejskiego. Osada ta znajdowała się wówczas wraz z terytorium tzw. państwa Wiślan pod zwierzchnictwem książąt czeskich i dopiero w 990 r. została ostatecznie włączona do państwa Mieszka I. Rangę istniejącego tu osadnictwa podnosi fakt utworzenia w 1000 r. biskupstwa krakowskiego. Stołeczny charakter miasta utrwała się w następnych stuleciach.

Kraków położony jest w dolinie Wisły, na styku czterech krain geograficznych. Od północy graniczy z Wyżyną Krakowsko – Częstochowską, od południa z Pogórzem Wielickim, od zachodu z Kotliną Oświęcimską, a od wschodu z Kotliną Sandomierską. Dolina Wisły w Krakowie zamknięta jest dodatkowo od zachodu zrębowymi pagórami Bramy Krakowskiej.

Obszar miasta przecinają doliny dopływów Wisły: Rudawy, Prądnika, Dłubni, Wilgi i Drwiny Długiej. W obrębie Krakowa występuje kilka zbiorników wód podziemnych o podwyższonej mineralizacji, częściowo ujętych w źródła np. na Matecznym, przy ul. Zwierzynieckiej.

Położenie geograficzne Krakowa i związany z tym klimat miasta z przeważającymi słabymi wiatrami zachodnimi (ok. 30% dni w ciągu roku stanowią cisze i występujące częste inwersje temperatury), są przyczyną słabej wentylacji miasta.

Kraków to jeden z najważniejszych ośrodków kulturalnych, naukowych i przemysłowych kraju. Siedziba najstarszej polskiej wszechnicy, Uniwersytetu Jagiellońskiego, oraz innych wyższych uczelni, wielu teatrów (w tym najbardziej znanego Teatru Starego), filharmonii. Miejsce organizacji festiwali i imprez artystycznych (np. Muzyka w Starym Krakowie, Letnie Koncerty Organowe, Festiwal Piosenki Żeglarskiej „Shanties”, Triennale Grafiki). Kraków posiada Ogród Botaniczny, należący do UJ, i Ogród Zoologiczny, położony w Lasku Wolskim, kompleksie leśnym będącym tradycyjnym miejscem wypoczynku krakowian.

Miasto zajmuje powierzchnię 327 km², podzielone jest na 18 dzielnic (I–XVIII). W 2003 roku (na podstawie danych z ewidencji ludności, Wydziału Organizacji i Nadzoru UMK) liczyło 746 175 mieszkańców (stałych i czasowych). Zameldowanych na pobyt stałych było 706 749 osób, w tym 378 214 kobiet i 328 535 mężczyzn. Na pobyt czasowy było zameldowanych 39 425 osób, kobiet 20 577 i mężczyzn 18 849. W porównaniu do roku 2002 liczba ludności ogółem (stali i czasowi) zmniejszyła się o 570 osób. Szczegółowe dane zawiera tabela 0.5.

Średnia gęstość zaludnienia wynosiła 2284 mieszkańców na 1 km kw. i była zróżnicowana od ok. 696 mieszkańców w Dzielnicy X do 12 850 w Dzielnicy XVI.

W przypadku ludności zameldowanej na pobyt stały, w roku 2003 dominowała Dzielnica XII z liczbą ludności 63 554 mieszkańców, najmniej ludności zamieszkiwało obszar Dzielnicy IX (13 998).

W roku 2003 najmniej ludności zameldowanej na pobyt czasowy zamieszkiwało Dzielnicę X (218 osób), a najwięcej Dzielnicę V (14 092), a było to spowodowane dużą liczbą domów studenckich w tym rejonie.

Rozmieszczenie ludności Krakowa zameldowanej na pobyt stały i czasowy w podziale na osiemnaście dzielnic przedstawia rysunek 0.1.

2 Procesy demograficzne

A. Dane z Urzędu Statystycznego w Krakowie

W 2003 roku mieszkańcy Krakowa stanowili 1,98% ludności Polski i 23,29% mieszkańców Województwa Małopolskiego. Miasto liczyło 757,7 tys. mieszkańców. Wybrane wskaźniki dla kraju, województwa i Krakowa przedstawia tabela 0.1.

Tabela 0.1. Wybrane wskaźniki demograficzne dla kraju, województwa i Krakowa w latach 2000–2003

Wskaźnik	lata	kraj	Województwo Małopolskie	
			Małopolskie	Kraków
Liczba ludności w tys.	2000	38 644,0	3 233,8	741,5
	2001	38 632,0	3 240,9	740,7
	2002	38 218,5	3 237,2	757,5
	2003	38 190,6	3 252,9	757,7
Gęstość zaludnienia na os/km ²	2000	125	213	2268
	2001	124	214	2265
	2002	122	214	2317
	2003	122	215	2317
Kobiety na 100 mężczyzn	2000	105,8	105,3	113,1
	2001	105,9	105,3	113,3
	2002	106,5	106,0	113,4
	2003	106,6	106,0	113,6
Przyrost naturalny na 1000 ludności	2000	0,3	2,0	-1,5
	2001	0,1	1,61	-1,5
	2002	-0,1	1,40	-1,31
	2003	-0,4	0,98	-1,26
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	2000	-0,5	0,6	1,3
	2001	b. d	b.d.	2,0
	2002	-0,47*	0,96	2,51
	2003	b.d.	1,10	1,60

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

* dotyczy migracji zagranicznych na pobyt stały

Tabela 0.2. Ludność Krakowa w latach 2002 i 2003 – faktyczna

Wyszczególnienie	2002	2003
Kraków – ogółem	757 547	757 685
– kobiety	402 637	402 889
– mężczyźni	354 910	354 796
Zameldowani na pobyt stały		
– ogółem	732 381	721 288
– kobiety	389 655	383 901
– mężczyźni	342 726	337 447
Zameldowani na pobyt czasowy*		
– ogółem	34 367	36 397
– kobiety	17 935	18 988
– mężczyźni	16 432	17 349

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

* ponad 2 miesiące

Tabela 0.3. Wskaźniki ruchu naturalnego w latach 2002–2003

Wyszczególnienie	2002	2003
Urodzenia ogółem w tym:	5716	5933
<i>urodzenia żywe:</i>	5688	5914
– kobiety	2770	2843
– mężczyźni	2918	3071
<i>urodzenia martwe:</i>	28	19
– kobiety	14	12
– mężczyźni	14	7
Zgony ogółem w tym:	6645	6839
– kobiety	3335	3430
– mężczyźni	3310	3409
– niemowlęta	43	32
Przyrost naturalny (przewaga urodzeń nad zgonami)	-957	-925
Liczba zawartych związków małżeńskich	3355	3480
Liczba rozwodów	1042	b.d.

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

Przyrost ludności notują gminy okalające miasto Kraków. Gminy powiatu ziemskiego krakowskiego i wielickiego wykazały w latach 2002–2003 przyrost liczby ludności mieszkańców w wyniku migracji w wysokości prawie 5 tys. osób (tabela 0.4).

Tabela 0.4. Zmiany migracyjne ludności gmin w latach 2002–2003

Lp.	Jednostka administracyjna	Lata	Saldo migracji stałej	Razem migracje (lata 2002–2003)
MIASTO KRAKÓW		2002	1839	3010
		2003	1171	
1.	Powiat krakowski	2002	1138	2933
		2003	1795	
1.1	Gmina Kocmyrzów	2002	55	186
		2003	131	
1.2	Gmina Liszki	2002	35	147
		2003	112	
1.3	Gmina Mogilany	2002	94	300
		2003	206	
1.4	Miasto i Gmina Skawina	2002	-44	-11
		2003	33	
1.4.1	Miasto Skawina	2002	-89	0
		2003	-89	
1.4.2	Gmina Skawina	2002	45	167
		2003	122	
1.5	Gmina Wielka Wieś	2002	146	242
		2003	96	
1.6	Gmina Zabierzów	2002	320	629
		2003	309	
1.7	Gmina Zielonki	2002	324	733
		2003	409	
2.	Powiat wielicki	2002	735	1873
		2003	1118	
2.1	Miasto i Gmina Niepołomice	2002	172	357
		2003	185	
2.2	Miasto i Gmina Wieliczka	2002	388	1106
		2003	718	

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

B. Dane z ewidencji ludności UMK

Tabela 0.5. Ludność Krakowa w latach 2001–2003

Wyszczególnienie	2001	2002	2003
Kraków – ogółem	748 523	746 745	746 175
– kobiety	399 260	398 845	398 791
– mężczyźni	349 263	347 900	347 384
Zameldowani na pobyt stały			
– ogółem	709 170	707 950	706 749
– kobiety	378 776	378 590	378 214
– mężczyźni	330 394	329 360	328 535
Zameldowani na pobyt czasowy			
– ogółem	39 353	38 795	39 426
– kobiety	20 484	20 255	20 577
– mężczyźni	18 869	18 540	18 849

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności, Wydział Organizacji i Nadzoru UMK

Tabela 0.6. Wskaźniki ruchu naturalnego w latach 2001–2003

Wyszczególnienie	2001	2002	2003
Urodzenia (liczba sporządzonych aktów urodzeń)	11 530	11 394	11 854
Zgony (liczba sporządzonych aktów zgonów)	9 266	9 044	9 235
Przyrost naturalny (przewaga urodzeń nad zgonami)	2 264	2 350	2 619
Małżeństwa (liczba sporządzonych aktów małżeństw)	4 111	4 002	4 046
Liczba separacji*	b.d.	b.d.	52
Liczba rozwodów**	1 037	1 064	771

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego

* liczba wyroków sądowych orzekających separację za rok 2003

** liczba wniosków jakie wpłynęły do USC za rok 2002, liczba wyroków sądowych orzekających rozwód za rok 2003

Z danych zawartych w tabeli 0.6 wynika, że wzrosła liczba urodzeń o 3,8% w stosunku do roku poprzedniego, oraz zmniejszyła się liczba zgonów o 2%.

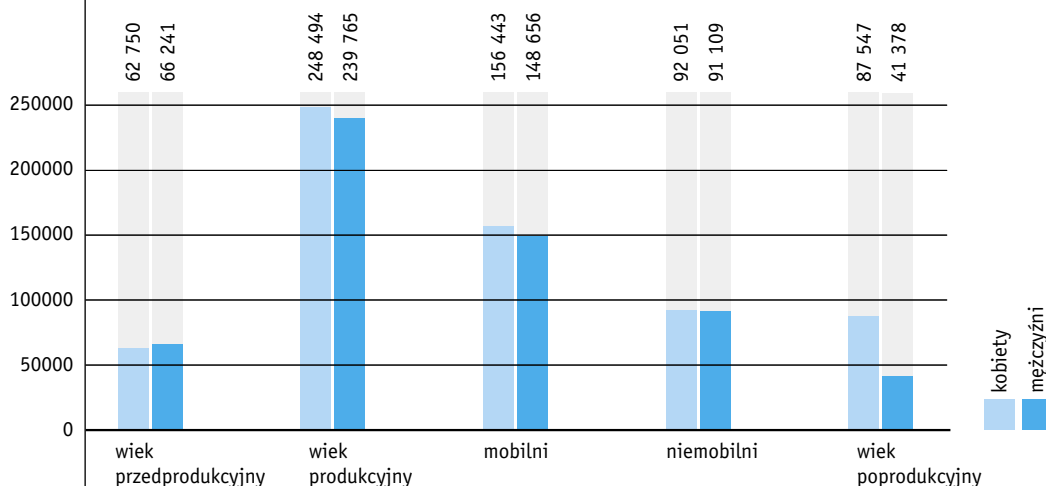
Zwiększyła się liczba zawartych związków małżeńskich o 1%, a zmniejszyła się liczba rozwodów o 38%.

2 | 1 | Struktura wieku i płci mieszkańców Krakowa

Struktura ludności według wieku i płci jest pochodną minionych procesów demograficznych związanych z rzeczywistym przyrostem ilości mieszkańców miasta. Struktura ta jednocześnie wyznacza przyszłą sytuację demograficzną Krakowa.

W strukturze ludności Krakowa zaznacza się przewaga kobiet oraz duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Strukturę wiekową ludności Krakowa przedstawiają wykresy 0.1 i 0.2.

Wykres 0.1. Struktura wiekowa ludności Krakowa (w tys.) według płci w roku 2003

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności, Wydział Organizacji i Nadzoru UMK

*wiek przedprodukcyjny – kobiety i mężczyźni do 17 roku życia

wiek produkcyjny – kobiety od 18–59 i mężczyźni od 18–64 roku życia

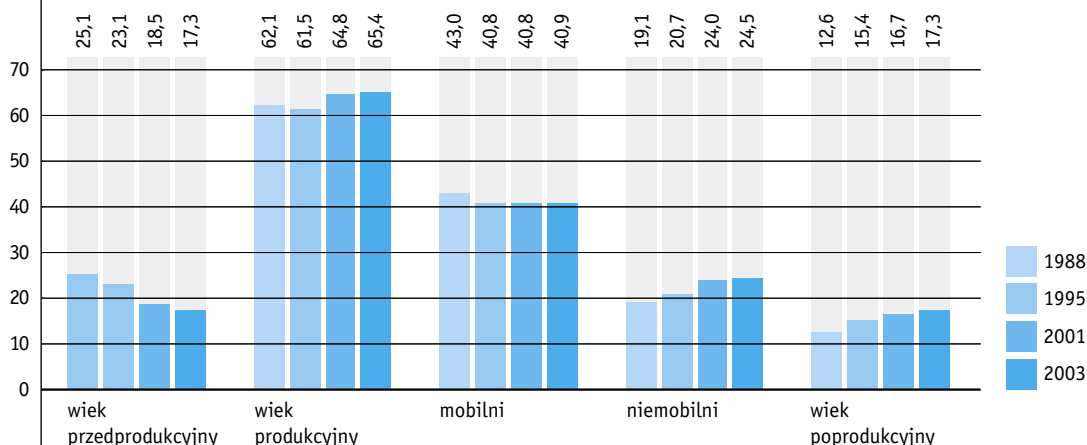
grupa mobilna – kobiety i mężczyźni 18–44 lat

grupa niemobilna – kobiety od 45–59 lat, mężczyźni od 45–64 lat

wiek poprodukcyjny – kobiety powyżej 60 i mężczyźni powyżej 65 roku życia

W 2003 roku w wieku produkcyjnym (kobiety od 18–59 i mężczyźni od 18–64 roku życia) było 65,4% mieszkańców Krakowa, 17,3% w wieku przedprodukcyjnym (od 0–17 roku życia), a 17,3% populacji stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60 i mężczyźni powyżej 65 roku życia). Niekorzystnym zjawiskiem jest starzenie się mieszkańców Krakowa. Udział osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszył się w stosunku do 1988 r. o blisko 8 punktów procentowych, natomiast w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o blisko 5 punktów procentowych.

Wykres 0.2. Struktura wiekowa ludności Krakowa (w %) w latach: 1988, 1995, 2001 oraz 2003

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności, Wydział Organizacji i Nadzoru UMK

2 | Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002

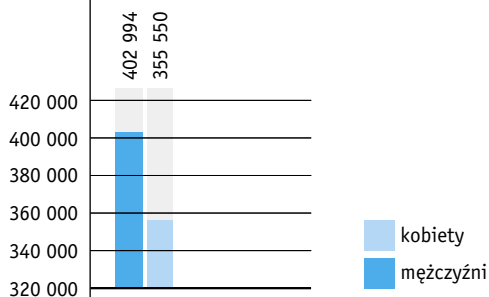
Ze względu na brak danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 r. w Raporcie o stanie Miasta za rok 2002, dane z NSP zostały przedstawione w Raporcie o stanie Miasta za rok 2003.

Spis ludności i mieszkań był przeprowadzony na terenie całego kraju w dniach od 21 maja do 8 czerwca 2002 r. razem z Powszechnym Spisem Rolnym – wg stanu w dniu 20 maja 2002 r. o godz. 24.00. W ostatnim stuleciu w Polsce przeprowadzonych było siedem spisów powszechnych ludności i mieszkań (1921, 1931, 1950, 1960, 1970, 1978, 1988), jeden spis sumaryczny w 1946 r. oraz trzy spisy reprezentacyjne – (mikrospisy) w latach: 1974, 1984 i 1995.

Według wyników spisu 2002 r. Kraków posiadał największą liczbę ludności 758,5 tys. Drugim w kolejności był powiat ziemski krakowski – 238,3 tys. mieszkańców, a trzecim powiat nowosądecki ziemski (192,8 tys.).

Struktura ludności wg płci wykazała przewagę kobiet – 53,1% tj. 403,0 tys. ogółu mieszkańców. Mężczyźni stanowili 46,9% tj. 355,6 tys. osób. Na 100 mężczyzn w Krakowie przypadło 113 kobiet. Średnia gęstość zaludnienia, czyli liczba osób przypadająca na 1 km kw. powierzchni, wyniosła w Krakowie 2320 osób, w Małopolsce 214 osób.

Wykres 0.3. Ludność Krakowa według płci na podstawie spisu 2002 r.

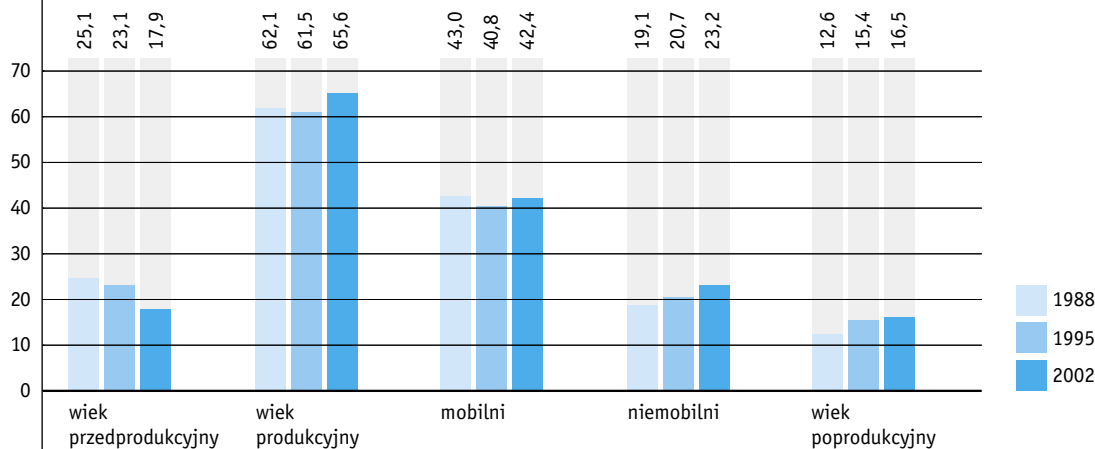
Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego „Ludność, stan oraz struktura demograficzna i społeczno-ekonomiczna – Województwo Małopolskie”, Kraków listopad 2003

Tabela 0.7. Ludność Krakowa wg płci i ekonomicznych grup wieku w roku 2002

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	758 544	355 550	402 994
w wieku:			
– przedprodukcyjnym (0–17 lat)	135 849	69 646	66 203
– produkcyjnym (kobiety 18–59 lat, mężczyźni 18–64 lat)	497 500	246 212	251 288
– mobilnym (18–44 lat)	321 490	157 801	163 689
– niemobilnym (kobiety 44–59 lat, mężczyźni 44–64 lat)	176 010	88 411	87 599
– poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60 lat i mężczyźni powyżej 65 lat)	125 070	39 633	85 437
Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada osób w wieku nieprodukcyjnym	52	44	60

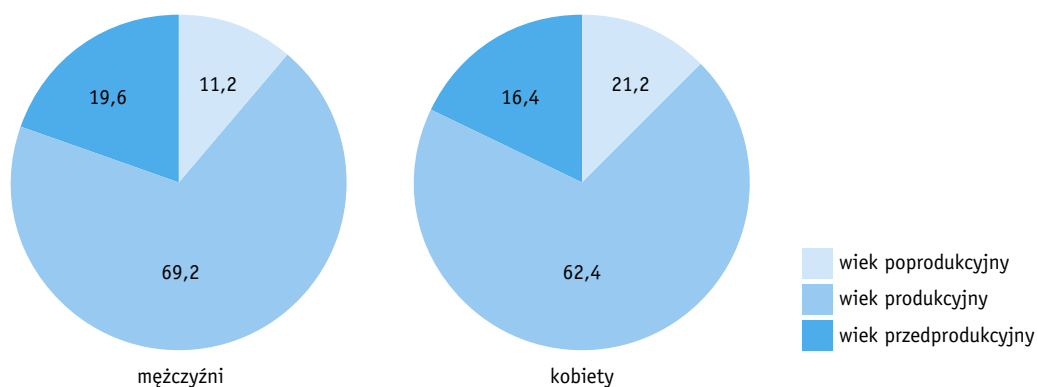
Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych gmina Miasto Kraków, Urząd Statystyczny w Krakowie, Kraków listopad/grudzień 2003

Wykres 0.4. Struktura ludności Krakowa według wieku (w %) w latach: 1988, 1995, 2002 (wyniki ze spisów)

Źródło: * dot. danych za rok 2002 – opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego „Ludność, stan oraz struktura demograficzna i społeczno-ekonomiczna – Województwo Małopolskie, Kraków listopad 2003

Wykres 0.5. Struktura ludności Krakowa według płci i grup ekonomicznych (w %) w 2002 r.

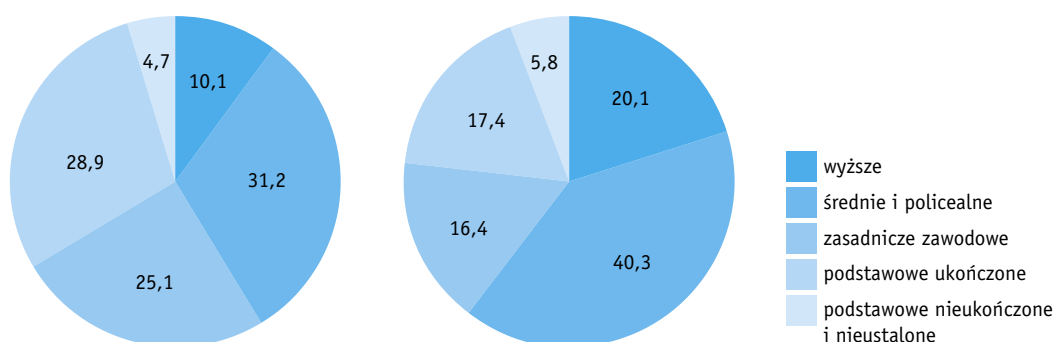

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego „Ludność, stan oraz struktura demograficzna i społeczno-ekonomiczna – Województwo Małopolskie, Kraków listopad 2003

Dane statystyczne dotyczące poziomu wykształcenia w Krakowie opierają się wyłącznie na spisach ludności. Ostatnie dane, pochodzą z 2002 r. opracowane zostały na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, Powszechnego Spisu Rolnego. Pozytywnym zjawiskiem obserwowanym w okresie od spisu w 1988 roku jest stały wzrost poziomu wykształcenia.

Analizując wyniki spisu 2002 roku należy przypomnieć, że dane dotyczące poziomu wykształcenia odnoszone są – po raz pierwszy – do ludności w wieku 13 lat i więcej, chociaż dla grupy 13–14 lat można mówić jedynie o wykształceniu podstawowym (ukończonym lub nieukończonym).

Wykres 0.6. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w woj. małopolskim i Krakowie w 2002 roku w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego „Ludność, stan oraz struktura demograficzna i społeczno-ekonomiczna – Województwo Małopolskie, Kraków listopad 2003

Spis powszechny ludności jest jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają charakterystykę tej grupy ludności. Wśród niepełnosprawnych w Krakowie w 2002 r. zdecydowanie przeważali niepełnosprawni **prawnie** – tj. osoby, które posiadały aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane przez organ do tego uprawniony lub uprawnione do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Zbiorowość ta liczyła 129,2 tys. osób czyli 89% ogółu omawianej populacji. Natomiast niepełnosprawni **biologicznie** – tj. nie posiadający orzeczenia ale odczuwający całkowite lub poważne ograniczenie sprawności stanowili blisko 11% ogółu omawianej populacji (tabela 0.8).

Tabela 0.8. Osoby niepełnosprawne w Krakowie i dzielnicach według kategorii niepełnosprawności, płci w 2002 r.

Dzielnica	Osoby niepełnosprawne								
	ogółem			prawnie			tylko biologicznie		
	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety	razem	mężczyźni	kobiety
ogółem	144905	60531	84374	129266	54238	75028	15639	6293	9246
Krowodrza	30850	12470	18380	27977	11414	16563	2873	1056	1817
Śródmieście	30720	11931	18789	27572	10810	16762	3148	1121	2027
Podgórze	41681	17888	23793	36658	15769	20889	5023	2119	2904
Nowa Huta	41654	18242	23412	37059	16245	20814	4595	1997	2598

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego „Podstawowe informacje ze spisów powszechnych gmina Miasto Kraków”, Kraków listopad/grudzień 2003

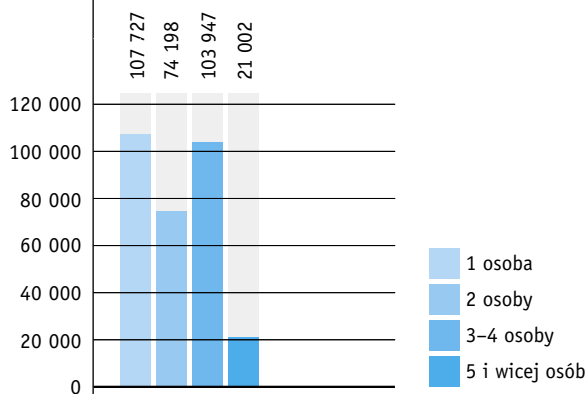
* łącznie z osobami w wieku poniżej 15 lat

Przez gospodarstwo domowe rozumie się zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się.

W 2002 r. w 306 874 gospodarstwach domowych w Krakowie zamieszkiwało 727 144 osoby. Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym w Krakowie wynosiła 2,37, w województwie Małopolskim 3,06 a w kraju – 2,84.

Według danych spisu 2002 r. w Krakowie było 107 727 (35,1% ogółu) gospodarstw jednoosobowych, dwuosobowych – 74 198 (24,2%) trzy- i czterosobowych – 103 947 (33,9%), natomiast pięcio- i więcej osobowych – 21 002 (6,8%).

Wykres 0.7. Liczba osób w gospodarstwie domowym w Krakowie w roku 2002

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego „Gospodarstwa domowe i rodziny – woj. Małopolskie, Kraków listopad 2003

W Krakowie było 150 179 rodzin z dziećmi, w tym 109 483 rodziny z liczbą dzieci do 24 lat pozostających na utrzymaniu oraz 40 696 rodzin bez dzieci do lat 24 na utrzymaniu.

W 2003 roku opracowana została na zlecenie UMK prognoza demograficzna dla Krakowa na lata 2003–2023¹.

Celem opracowania było określenie perspektyw rozwoju ludnościowego miasta Krakowa w kilku horyzontach czasu: 2003, 2008, 2013, 2018, 2020 i 2023.

Celami szczegółowymi były:

- prognoza biologiczna ludności zameldowanej na pobyt stały;
- prognoza pomigracyjna ludności zameldowanej na pobyt czasowy powyżej 2 miesięcy;
- prognoza pomigracyjna ludności zameldowanej na pobyt stały.

Prognoza biologiczna

Na podstawie prognozy biologicznej można stwierdzić ubytek ludności Krakowa w latach 2003–2023 z 694,0 tys. do 652,6 tys. osób. Ubytek ten osiągnie zatem 41,4 tys. osób, tj. 6% stanu populacji zameldowanej na pobyt stały (wykres 0.8).

W 2003 r. ubytek ludności będzie powiększał się wraz z kolejnymi pięcioleciemiami i tak w latach:

- 2003–2008 obejmie 4,6 tys. osób
- 2008–2013 obejmie 8,0 tys. osób
- 2013–2018 obejmie 10,5 tys. osób
- 2018–2023 obejmie 18,3 tys. osób

¹ „Prognoza demograficzna dla Krakowa w latach 2003–2023”, opracowana przez dr A. Zborowskiego oraz Miejski Zarząd Baz Danych z Krakowa

Wśród kobiet ubytek ludności na pobyt stały będzie większy (23,5 tys. osób), niż u mężczyzn (17,8 tys. osób). Mniejszy ubytek po stronie mężczyzn należy wiązać z szybszym wzrostem przeciętnego trwania życia u mężczyzn niż u kobiet. Niemniej jednak spore różnice w przeciętnym trwaniu życia pomiędzy kobietami a mężczyznami będą w Krakowie utrzymywały się nadal (74 lata u mężczyzn i 81 lat u kobiet w 2023 r.).

Obok znacznego ubytku ludności Krakowa zameldowanej na pobyt stały nastąpią poważne zmiany w strukturze wieku ludności.

Najbardziej niekorzystnym zjawiskiem będzie znaczne przyspieszenie, w prognozowanym okresie, procesów starzenia się analizowanej populacji. W wiek poprodukcyjny (60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn) będą wkraczały liczne roczniki powojennego wyżu demograficznego. Zakłada się według prognozy, że nastąpi wzrost udziału osób zameldowanych na stałe w wieku starszym, wśród ludności ogółem z 18,1% w roku 2003 do 28,4% w roku 2023 (tabela 0.9).

Tabela 0.9. Prognoza biologiczna ludności zameldowanej na stałe w Krakowie w latach 2003–2023 według grup ekonomicznych

Wiek	Ogółem						W procentach					
	Liczby bezwzględne											
	2003	2008	2013	2018	2020	2023	2003	2008	2013	2018	2020	2023
0–14	96072	89964	90584	90675	88435	83827	13,84	13,05	13,29	13,52	13,31	12,85
15–64	472313	461955	435199	403858	394688	383286	68,06	67,01	63,87	60,20	59,38	58,73
65>	125603	137477	155581	176344	181544	185476	18,10	19,94	22,83	26,29	27,31	28,42
Razem	693989	689396	681363	670667	664667	652589	100	100	100	100	100	100

Wiek	Mężczyźni						Kobiety					
	Liczby bezwzględne						Liczby bezwzględne					
	2003	2008	2013	2018	2020	2023	2003	2008	2013	2018	2020	2023
0–14	49257	46044	46348	46352	45205	42851	46816	43921	44235	44323	43229	40976
15–64	233042	232027	223038	210305	205665	199136	239272	229928	212160	193553	189023	184150
65>	40296	42823	48193	56352	59366	62767	85307	94654	107388	119992	122178	122709
Razem	322595	320893	317580	313009	310236	304753	371394	368504	363783	357868	354430	347836

Źródło: „Prognoza demograficzna dla Krakowa w latach 2003–2023”, dr A. Zborowski oraz Miejski Zarząd Baz Danych

Przeprowadzona prognoza biologiczna wskazuje na co najmniej dwa niekorzystne zjawiska tj.

- znacznego ubytku ludności zameldowanej na pobyt stały,
- poważnie zaawansowanych procesów starzenia ludności.

Obydwa z wymienionych zjawisk wskazują, że miasto bez dopływu ludności tj. znacznej imigracji ludności młodej skazane byłoby w przyszłości na szybko postępującą depopulację, a co za tym idzie stagnację, a nawet depresję rozwoju społecznego i gospodarczego.

Prognoza pomigracyjna ludności zameldowanej na pobyt czasowy

Prognoza ta zakłada przyrost liczby ludności zameldowanej na pobyt czasowy z 78,4 tys. w roku 2003 do 104,4 tys. w roku 2023, a zatem o 26 tys. osób. Drugim ważnym wyróżnikiem tej subpopulacji jest jej stała struktura według wieku i płci, w której dominują roczniki w przedziale wieku 20–24 lata, tj. roczniki studenckie. Stanowią one ponad połowę (57%) całej omawianej subpopulacji.

Prognoza pomigracyjna ludności zameldowanej na pobyt stały

Wyniki prognozy pomigracyjnej wskazały, że w prognozowanym okresie 20 lat nastąpi przyrost ludności na skutek migracji stałych. Przyrost ten oceniany jest na 52,5 tys. osób.

Do Krakowa będzie przybywać więcej kobiet niż mężczyzn, co należy łączyć z rozwojem usług w dużej aglomeracji krakowskiej. Dominować będą migranci w wieku 20–35 lat i w tym prze-

dziale wieku saldo migracji będzie dodatnie. W pozostałych grupach wieku należy się spodziewać ubytku migracyjnego, co łączy się ze stosunkowo dużym odpływem ludności w starszym wieku produkcyjnym z Krakowa do jego strefy podmiejskiej (procesy suburbanizacji). Roczniki osiągnące wiek emerytalny również będą częściej emigrować z Krakowa niż do miasta imigrować, a zatem saldo migracji w grupie poprodukcyjnej będzie ujemne. Wystąpi też znaczna stabilizacja udziału grupy starszej produkcyjnej 40–59 lat, której udział w latach 2008–2023 zmniejszy się „tylko” z 28,4% do 27,8% wśród ogółu mieszkańców miasta. Pomimo stosunkowo dużej migracji udział młodszej grupy produkcyjnej 15–39 lat będzie ustawicznie się zmniejszał z 36,3% w 2008 r. do 32,0% w 2023 r.

Tabela 0.10. Ludność Krakowa według prognozy biologicznej i pomigracyjnej w podziale na grupy ekonomiczne

Wiek	Lata							
	2008		2013		2018		2023	
	Liczyby bezwzględne	%	Liczyby bezwzględne	%	Liczyby bezwzględne	%	Liczyby bezwzględne	%
0–14	90 735	12,97	92 580	13,15	94 153	13,29	87 821	12,46
15–39	253 927	36,31	250 712	35,62	238 379	33,65	225 389	31,97
40–59	198 556	28,39	184 379	26,20	180 999	25,55	196 224	27,83
60>	156 176	22,33	176 188	25,03	194 838	27,51	195 644	27,75
Razem	699 394	100,00	703 859	100,00	708 369	100,00	705 078	100,00

Źródło: „Prognoza demograficzna dla Krakowa w latach 2003–2023”, dr A. Zborowski oraz Miejski Zarząd Baz Danych

Wnioski:

Przeprowadzona prognoza demograficzna objęła trzy subpopulacje ludności:

1. mieszkańców zameldowanych na pobyt stały;
2. mieszkańców zameldowanych na pobyt czasowy;
3. migrację stałą.

Każda z tych subpopulacji musiała podlegać innemu typowi prognozowania, a więc prognozowaniu biologicznemu i pomigracyjnemu z uwzględnieniem ludności stałej i czasowej.

Każda z tych subpopulacji różni się między sobą liczbą mierzoną w tysiącach mieszkańców, strukturą płci i wieku oraz tendencjami rozwojowymi (tabela 0.11).

Subpopulacja „ludność stała” będzie wyróżniać się wyraźnym spadkiem liczby osób, prowadzącym do znacznych start demograficznych, a także wyraźnym przesunięciem się licznych roczników wyżu demograficznego z okresu po II wojnie światowej do grup „emerytalnych”. Doprowadzi to do znacznego postarzenia ludności Krakowa. Przy braku ruchów migracyjnych „ludność stała” zanotowałaby wzrost roczników >60 lat z 18,9% w 1998 r. do 29,2% w 2018 r.

Odmłodzenie struktury wieku może dokonać się dzięki migracjom zarówno stałym jak i czasowym powyżej 2 miesięcy. Grupa „ludności czasowej” to przede wszystkim osoby przebywające na studiach, stąd dominują w tej subpopulacji roczniki 19–25 lat. W związku z wkraczaniem w wiek „studencki” roczników wyżu z początku lat osiemdziesiątych, a także reformy szkolnictwa przewiduje się znaczny wzrost tej grupy osób, szczególnie w latach 2003–2013. Prognoza pomigracyjna ludności zameldowanej na pobyt stały zakłada powolny wzrost liczby migrujących i salda migracji, co łączy się z przewidywanym znacznym ożywieniem migracji ze względu na przemiany społeczne i polityką gospodarczą kraju (miedzy innymi wejście do Unii Europejskiej, koniecznością uwolnienia w rolnictwie Małopolski od 200–300 tys. osób, ale też postępującym procesem starzenia się mieszkańców Krakowa).

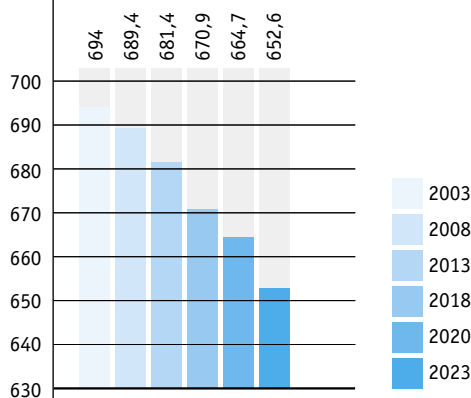
Wyznaczone 3 składniki wpływające na dynamikę ludnościową Krakowa spowodują wzrost liczby ludności z 772,4 tys. w 2003 do 809,5 w 2023 roku. Liczba mieszkańców z końcem okresu prognozowanego będzie jednak o 1,3 tys. mniejsza od maksimum ludnościowego, które Kraków osiągnie w roku 2020 (810,8 tys. osób). Po tym roku miasto wkroczy w fazę depopulacji, która może już w latach 2020-tych przybrać rozmiary notowane współcześnie w Łodzi.

Tabela 0.11. Prognoza demograficzna dla Krakowa na lata 2003–2023

Rok	Liczba ludności w tysiącach							
	stałej		czasowej		razem (stali + czasowi)	migracje stałe		Ogółem
	różnica	stan	różnica	stan		różnica	stan	
2003	–	694,0	–	78,4	772,4	–	–	772,4
2008	–4,6	689,4	10,0	88,4	777,8	10,0	10,0	787,8
2013	–8,0	681,4	10,0	98,4	779,8	12,5	22,5	802,0
2018	–10,5	670,9	3,0	101,4	772,3	15,0	37,5	809,8
2020	–6,2	664,7	1,2	102,4	767,3	6,0	43,5	810,8
2023	–12,1	652,6	1,8	104,4	757,0	9,0	52,5	809,5

Źródło: „Prognoza demograficzna dla Krakowa w latach 2003–2023”, dr A. Zborowski oraz Miejski Zarząd Baz Danych

Wykres 0.8. Stan ludności stałej Krakowa na lata 2003–2023 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podst. „Prognoza demograficzna dla Krakowa w latach 2003–2023”, dr A. Zborowski oraz Miejski Zarząd Baz Danych

O Krakowie i krakowianach | Tendencje

- ubytek ludności Krakowa,
- przyrost ludności w Gminach okalających Kraków, na skutek migracji,
- przewaga kobiet w strukturze ludności Krakowa oraz duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym,
- zaawansowane procesy starzenie się mieszkańców Krakowa oraz mała liczba narodzin,
- stały wzrost poziomu wykształcenia,
- przewaga niepełnosprawnych prawnie stanowili oni 89% ogółu niepełnosprawnych, 11% to niepełnosprawni biologicznie,
- przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym w Krakowie wyniosła 2,37.

Rys. 0.1. Ludność Krakowa zameldowana na pobyt stały i czasowy oraz gęstość zaludnienia – stan w dniu 31.XII.2003 r.

